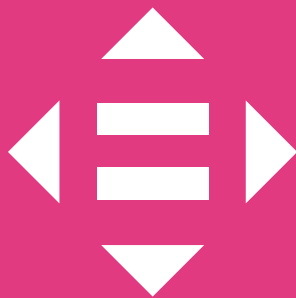

Ingen ska lämnas utanför

MÅL 10

Ett funktionshinderperspektiv på de globala målen och minskad ojämlikhet

lättläst!

Ingen ska lämnas utanför
Ett funktionshinderperspektiv på de globala målen och minskad ojämlikhet

---

Text:
Hanna Gerdes

Ulla Bohman på Boarve konsult AB
har bearbetat skrifterna till lättläst svenska.

Omslag och grafisk design:
Robert Samsonowitz / RBRT CREATIVE

© Lika Unika Akademi, 2020.

www.fn.se/likaunikaakademi

**INGEN SKA LÄMNAS
UTANFÖR**

En viktig uppgift

Det här är en skrift om hur viktigt det är med jämlikhet och att ingen blir diskriminerad. För att världen ska bli mer jämlik och för att stoppa all diskriminering måste alla tänka på att personer med funktionsnedsättning har samma rätt till arbete som alla andra. Vi kallar det för funktionshinderperspektiv.

Världens länder har skrivit en plan tillsammans för att göra världen mer hållbar för alla. Planen kallas Agenda 2030. I Agenda 2030 finns mål som hela världen ska arbeta för.

Men om målen ska bli verklighet måste vi ändra många saker i vårt eget land. Därför har den här skriften flera exempel från Sverige. Det finns också olika övningar som hjälper dig att fundera på hur du och din organisation tänker på personer med funktionsnedsättning.

Vi är alla viktiga för att målen i Agenda 2030 ska bli verklighet.

Vad är Agenda 2030?

I Agenda 2030 finns mål för världen som alla länder bestämt om tillsammans. Målen är för att vi ska få en värld som är mer hållbar nu och i framtiden. En hållbar värld är också en värld där ingen är utanför.

Agenda 2030 har 17 mål. Målen ska vara verklighet år 2030. Många av målen är om allas mänskliga rättigheter. Men alla människor har inte de rättigheterna idag.

För att världen ska bli hållbar måste de som bestämmer göra förändringar och alla måste ha mer kunskap om vad mänskliga rättigheter är.

Alla ska kunna vara med

Agenda 2030 är mål för en hållbar värld för alla människor. Ingen ska vara utanför. Men det är bara några få av de 17 målen som säger något om personer med funktionsnedsättning.

Om världen ska vara för alla måste alla länder arbeta mer för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara med i samhället som alla andra.

Därför måste alla som arbetar med Agenda 2030 också ha ett funktionshinderperspektiv.

Vad är funktionshinderperspektiv?

Funktionsnedsättning är en nedsättning som en person har i kroppen, psykiskt eller intellektuellt.

Funktionshinder är de hinder i samhället som gör att människor med funktionsnedsättning inte kan vara med som alla andra.

Ett funktionshinderperspektiv är att tänka på vad som är hinder för att alla ska kunna vara med och vad vi måste ändra på.

Fler än en miljon människor i Sverige har en funktionsnedsättning. För att alla ska kunna vara med i samhället och ha ett arbete måste vi ha ett funktionshinderperspektiv.

Minskad ojämlikhet är ett viktigt mål och en rättighet i lagen

Att minska ojämlikheten är ett mål i Agenda 2030. Men det är också något vi måste göra för att vi ska kunna nå de andra målen.

Om samhället ska vara hållbart måste vi använda jordens resurser rättvist. Alla människor måste också kunna vara med och påverka den sociala, ekonomiska och politiska utvecklingen i samhället. Därför är jämlikhet viktigt för alla målen i Agenda 2030.

Jämlikhet är att alla har lika rättigheter och att ingen är diskriminerad.

Det finns ojämlikhet nästan överallt i Sverige. Personer med funktionsnedsättning har svårare att få ett arbete.

De har ofta mindre med pengar och kan därför inte spara några pengar.

Personer med funktionsnedsättning har inte lika mycket utbildning som alla andra och inte lika bra hälsovård och sjukvård.

Om alla ska kunna vara med måste skillnaderna mellan människor bli mindre och alla måste ha samma rättigheter.

Mål 10 i Agenda 2030

Mål 10 i Agenda 2030 säger att alla länder ska arbeta för att minska ojämlikheten i varje land och mellan olika länder.

Vi måste dela mer rättvist på jordens resurser och alla ska kunna påverka lika mycket de som bestämmer i varje land.

Mål 10 har många delmål.

Några av delmålen är om hur ojämlikheten mellan länder måste bli mindre.

Det vi måste göra är till exempel att det ska vara säkrare att flytta från ett land till ett annat land.

Flera av delmålen är vad vi måste göra i våra egna länder.

Delmålen är till exempel om att:

- de som har lägst lön måste få högre lön
- personer med funktionsnedsättning ska vara inkluderade i samhället som alla andra
- det får inte finnas lagar som diskriminerar

Att inte bli diskriminerad är en rättighet i lagen

Alla människor har samma värde.
Det är en mänsklig rättighet.

Förbudet mot diskriminering finns i svenska lagar och i flera internationella dokument om mänskliga rättigheter.

Några exempel är:

- Svenska regeringsformen
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
- FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter
- FN-konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
- Kvinnokonventionen
- Barnkonventionen
- FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

I Sverige har vi också en diskrimineringslag som förbjuder diskriminering.

FN-konventionen och diskrimineringslagen är viktiga för att öka jämlikheten

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och den svenska diskrimineringslagen är viktiga för arbetet med att öka jämlikheten.

Konventionen säger att lagar ska vara lika för alla. Det får inte finnas någon diskriminering mot personer med funktionsnedsättning. Länder måste göra så att det blir ett stopp för all diskriminering och att alla människor är jämlika.

Den svenska diskrimineringslagen säger att det får inte finnas någon diskriminering på grund av funktionsnedsättning i samhället.

Det får inte finnas diskriminering i arbetet, i skolan, i affären eller hos socialtjänsten till exempel.

Diskrimineringslagen förbjuder alla former av diskriminering.

Det finns sex olika former av diskriminering:

- direkt diskriminering
- indirekt diskriminering
- otillgänglighet
- trakasserier
- sexuella trakasserier
- instruktion att diskriminera.

Du kan läsa mer om diskrimineringslagen på Diskrimineringsombudsmannens hemsida www.do.se

Där finns information på lättläst svenska.

Otillgänglighet är diskriminering

Otillgänglighet är en form av diskriminering. Det skrevs in i lagen år 2015. Ändringen i lagen var viktig för att öka jämlikheten i rätten till arbete och utbildning och rätten att vara med i samhället för personer med funktionsnedsättning.

Lagen säger att det är diskriminering om det finns hinder som hindrar en person med funktionsnedsättning att vara med som alla andra.

Men alla hinder måste inte alltid tas bort. Det lagen säger om vad som kan påverka om hindren måste tas bort är till exempel:

- verksamhetens ekonomi
- om det är möjligt att ta bort hindret
- hur ofta eller hur länge en person som är hindrad ska vara med i verksamheten.

Om det är enkelt att ta bort ett hinder
och om det är bra för många
då måste hindret tas bort.

Lagen säger alltså inte exakt
vad en arbetsgivare eller en verksamhet måste göra
för att arbetsplatsen eller verksamheten
ska vara tillgängliga.

Men några exempel för att öka tillgängligheten är
tekniska hjälpmedel för datorer,
hörslingor i en lokal för möte,
god ventilation eller stora toaletter.

Diskriminerings- lagen

Diskrimineringslagen är viktig för att stoppa diskriminering av personer med funktionsnedsättning. Lagen är viktig för att öka jämlikheten i alla delar av vårt samhälle.

Några exempel där lagen gäller är:

- arbetsplatser
- stöd att få ett arbete
- utbildning
- starta företag
- att vara medlem i facket
- varor, tjänster och bostäder
- allmänna möten
- hälsovård, sjukvård och socialtjänst.

Ojämlighet i socialförsäkringen

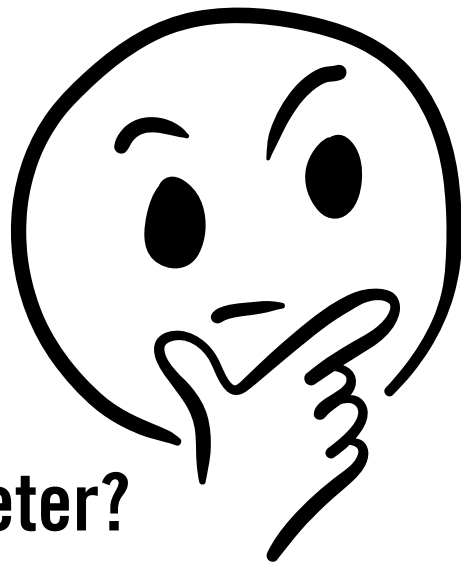
En kvinna med synnedsättning skulle ansöka om föräldrapenning. Hon försökte göra det via den digitala tjänsten på Försäkringskassans webbplats.

Men den digitala tjänsten fungerade inte med de hjälpmedel hon har på sin dator för att få webbsidor som tal.

Kvinnan kontaktade Försäkringskassan flera gånger. De svarade att hon fick be en familjemedlem eller vän att hjälpa henne med ansökan på webben. Försäkringskassan sa också att hon kunde få hjälp av dem om hon kom till deras kontor.

Diskrimineringsombudsmannen, DO stämde Försäkringskassan för diskriminering. Försäkringskassan hade inte tagit bort hindren så att kvinnan kunde använda deras webbtjänst. DO sa att det är inte okej att en person med funktionsnedsättning måste få hjälp av familjen eller en vän eller besöka Försäkringskassans kontor för att söka om föräldrapenning.

Tingsrätten dömde Försäkringskassan för diskriminering.

Samma möjligheter?

4 av 10 kvinnor med funktionsnedsättning säger att de har blivit diskriminerade i arbetslivet för att de har en funktionsnedsättning.

25 procent eller **1 av 4 personer** med funktionsnedsättning har mycket lite pengar sparade. De kan inte betala om något skulle hända som kostar 12 000 kronor.

För personer utan funktionsnedsättning är det 15 procent eller ungefär **1 av 7 personer** som inte har 12 000 kronor sparade.

Uppgifterna kommer från rapporten Ekonomisk jämställdhet för kvinnor med funktionsnedsättning. Jämställdhetsmyndigheten och Myndigheten för delaktighet har skrivit rapporten.

Är allt arbete värt lika mycket?

Nej, allt arbete är inte värt lika mycket. Personer som har daglig verksamhet är ett exempel. Lagar om miljön på arbetsplatsen och lagar om att vara med i en facklig organisation som alla andra gäller inte för daglig verksamhet.

Rapporten ”Respekt för rättigheter” säger att samma lagar måste vara för daglig verksamhet som för andra arbetsplatser.

Det är viktigt för att vi ska nå mål 10 i Agenda 2030 och för att öka jämlikheten för alla i Sverige.

Mer information

Vill du läsa mer om jämlikhet
och om hur vi ska arbeta för att
stoppa diskriminering?

Bra material på lättläst svenska finns på:

- **Myndigheten för delaktighet**
www.mfd.se
- **Diskrimineringsombudsmannen**
www.do.se

Kortövning:

Du kan använda de här korten
för att prata om Mål 10 i Agenda 2030
och om hur vi kan minska ojämlikheten.

Korten hjälper er att fundera över
vad allas rätt till utbildning betyder för er
och vad ni kan göra i er organisation.

Varje kort börjar med ett påstående.

Gör så här:

Dela in er i grupper
med 4 till 6 personer i varje grupp.

Välj en person som läser påståendet på kortet
högt för alla.

Hen kallas uppläsaren.

Tänk på om någon i gruppen behöver tolk
eller behöver kortet på ett annat sätt.

Alla ska sedan säga i tur och ordning
vad de tänker om påståendet.

Låt varje person prata i ett par minuter.
Uppläsaren har koll på tiden.

När alla har sagt vad de tänker om påståendet
läser uppläsaren upp den andra texten
som finns på kortet.

Det är en text med mer fakta och information.

Sist på kortet finns en fråga.

Uppläsaren läser frågan
och alla får säga i tur och ordning
vad de tänker.

Påstående 1: Agenda 2030 spelar ingen roll!

Information:

Agenda 2030 är de största målen för att göra världen mer hållbar som alla länder har bestämt om.

Världens ledare har med Agenda 2030 lovat att:

- stoppa fattigdom i världen
- minska ojämlikhet och orättvisor i världen
- skapa fred och rättvisa
- lösa problemen med klimatet

För att målen ska bli sanna måste alla arbeta med målen och det måste finnas resurser för arbetet.

Vi måste kontrollera om länderna gör som de har lovat.

FN har därför arbetat fram olika metoder att mäta vad som händer i världen.

Varje land ska också arbeta fram metoder att mäta utvecklingen av målen i Agenda 2030 i det egna landet.

I Sverige är det Statistiska centralbyrån, SCB som ansvarar för mätningen.

Fråga: Vad kan du göra i ditt arbete eller i din organisation för att målen i Agenda 2030 ska bli sanna? Säg en sak.

Påstående 2: Vi kan aldrig skapa ett samhälle som är jämlikt för alla!

Information:

Att minska ojämlikheten är ett mål i Agenda 2030. Men det är också något vi måste göra för att vi ska kunna nå de andra målen.

Om samhället ska vara hållbart måste vi använda jordens resurser rättvist. Alla människor måste också kunna vara med och påverka den sociala, ekonomiska och politiska utvecklingen i samhället. Därför är jämlikhet viktigt för alla målen i Agenda 2030.

Jämlikhet är att alla har lika rättigheter och att ingen är diskriminerad.

Det finns ojämlikhet nästan överallt i Sverige. Personer med funktionsnedsättning har svårare att få ett arbete.

De har ofta mindre med pengar och kan därför inte spara några pengar. Personer med funktionsnedsättning har inte lika mycket utbildning som alla andra och inte lika bra hälsovård och sjukvård.

Om alla ska kunna vara med måste skillnaderna bli mindre mellan människor och alla ska ha samma rättigheter.

Fråga: Vad är det viktigaste vi kan göra för att öka jämlikheten för personer med funktionsnedsättning i Sverige?

Påstående 3: Det betyder inget att lagen förbjuder diskriminering!

Information:

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och den svenska diskrimineringslagen är viktiga för arbetet med att öka jämlikheten.

Konventionen säger att lagar ska vara lika för alla. Det får inte finnas någon diskriminering mot personer med funktionsnedsättning. Länder måste göra så att det blir ett stopp för all diskriminering och att alla människor är jämlika.

Den svenska diskrimineringslagen säger att det får inte finnas någon diskriminering på grund av funktionsnedsättning i samhället. Det får inte finnas diskriminering i arbetet, i skolan, i affären eller hos socialtjänsten till exempel.

Lagen säger att det kan vara diskriminering om en arbetsgivare eller en verksamhet inte tar bort hindren så att personer med funktionsnedsättning kan vara med som alla andra.

Den arbetsgivare eller den som ansvarar för en verksamhet som inte tar bort hindren kan bryta mot diskrimineringslagen. Hen får då betala diskrimineringsersättning.

Fråga: Varför är det viktigt att veta att det är förbjudet att diskriminera personer med funktionsnedsättning och att förbudet är viktigt för att öka jämlikheten?

Påstående 4: Kvinnor med funktionsnedsättning har samma ekonomi som kvinnor utan funktionsnedsättning!

Information:

Rapporten *Ekonomisk jämställdhet för kvinnor med funktionsnedsättning* visar att samhället och livet inte är jämställt för kvinnor och män med funktionsnedsättning

Kvinnor arbetar oftare deltid. Så är det ännu mer för kvinnor med funktionsnedsättning.

Så här många kvinnor arbetar heltid:

- ungefär 6 av 10 kvinnor med funktionsnedsättning
- ungefär 7 av 10 kvinnor utan funktionsnedsättning

Många kvinnor med funktionsnedsättning har därför mycket dålig ekonomi. De tjänar lite pengar.

Fråga: Vad är det viktigaste vi kan göra för att ekonomin ska bli bättre och mer jämlik för kvinnor med funktionsnedsättning?

Påstående 5: Personer med funktionsnedsättning kan vara med i samhället och påverka samhället lika mycket som alla andra!

Information:

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Agenda 2030 säger att personer med funktionsnedsättning ska kunna påverka demokratin lika mycket som alla andra.

Men rapporten *Respekt för rättigheter* säger att det är svårt för personer med funktionsnedsättning att vara med i politiken.

Det är inte många personer med funktionsnedsättning som är politiker idag eller som har politiska uppdrag.

Det finns många hinder för att kunna vara med.

Några exempel på hinder är:

- Tolkcentralen ansvarar inte för tolkning vid politiska möten
- Det saknas ofta valsedlar i tillgängliga format, i punktskrift till exempel

Personer som behöver assistans när de ska personrösta får inte välja vem som ska assistera dem.

Därför fungerar inte valhemligheten lika för alla.

Fråga: Vad är det viktigaste vi kan göra för att personer med funktionsnedsättning ska kunna vara med i demokratin på ett jämlikt sätt som alla andra?

Mer information

Mål 10 Agenda 2030

Läs mer på sidan 31 i denna skrift.

Artikel 5 i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Läs mer på sidan 39 i denna skrift.

Diskrimineringslagen

Lättläst information om lagen

finns på www.do.se

Rapporten *Respekt för rättigheter, Funktionsrätt Sverige 2019*

Agenda 2030 och FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning finns på lättläst svenska. Du kan läsa dem på Myndigheten för delaktighets webbplats www.mfd.se

Du kan beställa rapporten *Respekt för rättigheter* på lättläst svenska från organisationen Funktionsrätt Sverige. www.funktionsratt.se

MÅL 10: Minska ojämlikheten

För att samhället ska vara hållbart måste vi dela på alla jordens resurser mer jämlikt. Alla människor ska kunna vara med i samhället. Alla människor ska få påverka och vara del av landets utveckling.

Samhället ska vara rättvist och lika för alla. Människor med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som alla andra. Kön, ålder, religion eller kulturell bakgrund ska inte påverka.

Vi måste minska ojämlikheten mellan de som är rika och de som är fattiga. Risker för konflikter blir mindre mellan länder och i länder om vi är mer jämlika.

**INGEN SKA
LÄMNAS
UTANFÖR**

DELMÅL 10-1

10.1 Minska skillnaderna i inkomst.

DELMÅL 10-2

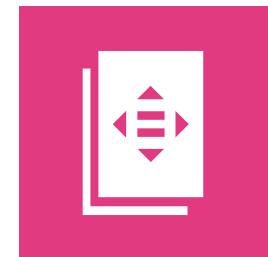
10.2 Alla ska kunna vara med i hela samhället.
Det betyder att alla ska vara inkluderade
i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

DELMÅL 10-3

10.3 Alla ska ha samma rättigheter
och det ska inte finnas någon diskriminering.

DELMÅL 10-4

10.4 Politiken för skatter och skydd i samhället
ska vara bra för jämlikheten.
Alla politiska beslut ska också
öka jämlikheten i samhället.

DELMÅL 10-5

10.5 Vi ska kontrollera världens ekonomi bättre och de institut som arbetar med pengar.

DELMÅL 10-6

10.6 Utvecklingsländerna ska också vara med och ta beslut om ekonomin i världen.

DELMÅL 10-7

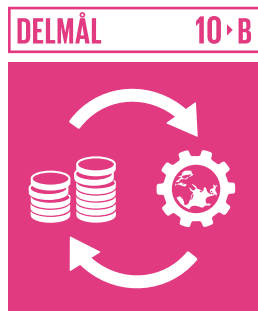

10.7 Det ska vara säkert att flytta från en plats till en annan plats i ett land och mellan länder.

DELMÅL 10-A

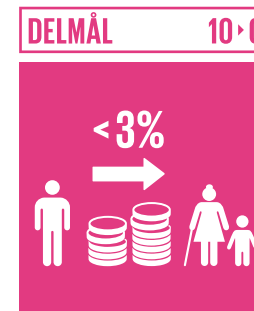

10.A Vi ska arbeta särskilt med fattiga länder. Länderna ska kunna få olika stöd från de rika länderna. Ett land ska få det stöd som är bäst för det landet.

10.B Länder som är rika ska ge mer stöd till länder som är fattiga. Stödet ska vara för utveckling och för att starta olika typer av produktion i länderna.

Många länder i Afrika, små länder på öar och länder som inte har någon kust behöver få stöd. Stödet ska vara på ett sätt som är bra för landet och bra för den utveckling som landet bestämt om.

10.C Det ska kosta mindre att skicka pengar mellan länder för en person som lever i ett land och har sin familj i ett annat land.

Delmål med "a", "b" eller "c" är metoder för att nå målet, inte egna delmål.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Artikel 5 – Alla ska behandlas lika

- Staterna säger ja till att alla människor behandlas lika och får samma skydd av lagarna.
- Staterna ska förbjuda all diskriminering på grund av funktionsnedsättning och ge alla rätt till skydd mot diskriminering.
- Staterna ska se till att anpassa så mycket som möjligt för personer med funktionsnedsättning så att de kan leva som andra och inte bli diskriminerade.
- Staterna ska snabbt göra sådant som är nödvändigt för att personer med funktionsnedsättning inte ska diskrimineras

ANTECKNINGAR

Det här är en av tre skrifter om rättigheter från Lika Unika Akademi.

Skrifterna handlar om funktionshinderperspektivet i tre olika mål som finns i Agenda 2030.

Mål 4 är om utbildning.

Mål 8 är om arbete.

Mål 10 är om öka jämlikheten.

Skrifterna beskriver några av målen i Agenda 2030 och hur de hänger ihop med mänskliga rättigheter som Sverige har bestämt att respektera.

Det viktigaste i skrifterna och i vårt projekt är att ingen ska lämnas utanför.

Alla ska kunna vara med i samhället.

I materialet får du kunskap.

Det finns övningar som hjälper dig att fundera på hur inkluderande din organisation är eller hur inkluderande och tillgängligt samhället är.

Skrifterna är för alla som arbetar med rättigheter.

De är bra att använda

för personer i funktionshinderorganisationer,

i ideella organisationer

och för dem som fattar beslut i kommuner och regioner.

Skrifterna är också för personer

som är intresserade av frågor om rättigheter

och vill vara med och göra världen mer hållbar.

Trevlig läsning!

Tiina Nummi Södergren

Projektledare Lika Unika Akademi

Hanna Gerdes har skrivit skrifterna.

Hon är jurist i mänskliga rättigheter.

Ulla Bohman på Boarve konsult AB

har bearbetat skrifterna till lättläst svenska.

EN
BÄTTRE
VÄRLD